

מערכת פרשית השבוע מאחלת לכם, לבני-משפחותיכם, ולכל בית ישראל כאחד יחד: שנה טובה ומתוקה, שנת רוממות ושמחה!

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

האזינו ויום- הכיפורים תשפ"א

גיליון מס' 506

על השולחן הרב אברהם ישראל פרידמן

שלה. לא נותנת מנוח לכף-רגלה.

רעבים בגבעתיים

הלוא זה, צום אבחרהו--פתח חרצבות רשע.. הלוא פרס לרעב לחמך, ועניינים מרודים תביא בית: כי-תראה ערם וקסיתו, ומבשרך לא תתעלם (ישעיהו נח, ו-ז, הפטרת שחרית, יום הכיפורים)

מדוע "הלא יום צום אבחרהו": מה יש בו בצום היום הקדוש שדורש דווקא להאכיל פיות רעבים ולהביא הבייתה "עניינים מרודים"? זהו בדיוק הזמן להעניק מתת-יד לבבית לנדכאי-החיים, בזמן המרומם והמקודש הזה?

מדרש מופלא, אולי פחות-מוכר, פותח לנו צוהר חדש למילים הללו. הקשיבו-הקשיבו:

יום-הכיפורים הוא אפוא זמן של "עניינים מרודים תביא בית". הזמן שבו אחים שלא למדו ולא שמעו - מבקשים לבוא ולהציץ. ומבין ריסי עיניהם התוהות מבצבץ, הייטב, הצימאון העז. הנשמה היהודית דורשת את

בעיניי ראיתי.

בימי טל-ילדות - אני זוכר - הייתי מתלווה לאבא שיחי' שהלך לשמש כחזן בבית הכנסת המרכזי של גבעת רמב"ם בגבעתיים. יום-הכיפורים הפך לבני-ברק של ליל-שבת בעיר אנפין. מדרכות רחוב טויבר (מקווה שלא טועה בשם) הפך רחוב רבי עקיבא - מאות משפחות צועדות על הכבישים בלילה הקדוש. רכבים? מאן דכר שמיא.

בדרכנו לשם הייתי עומד משתומם, יחד עם אבא שיחי' וליבו הגדול והרחב כאלום.

ובשעת 'כל נדרי' כשעת 'נעילה' היה הגבאי המבוגר פותח את החלונות הגדולים, ועניינים בוהות הציצו מהן. היו אלו אנשים, יהודים, שהנשמה שלהם לא נותנת להם מנוח. היו אלו עניינים מרודים שכלל לא ידעו כי עניינים מרודים המה. הלב שלי, לב של ילד בני-ברקי תם, בכה מהתרגשות.

מחזה שלא אשכח.

סליחות בביתל, צילום - תקיף למורשת הכותל

אז כן, "ועניינים מרודים תביא בית". דווקא מיום-הכיפורים, בו הגחלת היהודית לוחשת מתמיד, נשמע הקריאה-השאגה: "הלא זה יום צום אבחרהו". אל תשכח לפרוס לרעב לחם - לחמה של תורה (ראה קידושין מת, א, מדרש תחילת ויצא). הוא רעב, והוא מחכה לך.

לא רק בכיפור.

"... שומא ענלינו לדעת כי השבת אינו יום מנוחה במובן הפשוט שכל המנוחה היא לצורך עבודה בששת ימי המעשה. אלא מנוחת השבת היא שורש לכל הקדושות, והקב"ה מנחיל מנוחה לעמו ישראל בקדושתו ביום שבת קודש.

"ומבואר דלא אמרינן דהקב"ה מנחיל מנוחה לעמו ישראל גרידא, דבכך ניתן לפרש שהוא מנוחה לשם עבודה שתבוא אחר השבת. אלא שהקב"ה מנחיל מנוחה לעמו ישראל "בקדושתו" ביום שבת קודש", והיינו דהמנוחה עצמה היא מנוחה

נועה הנשחות

פרקי ערגה לשבת קדש

שהיא קדושה"

(מרח הגאון רבי שלמה-זלמן אויערבאך זצוק"ל - מאסף 'ישורון' חלק א', תשנ"ז)

הפנקסו של מחנך

דילמות חינוכיות אקטואליות

הקב"ה שלח לו תפילין

לפעמים אנחנו מחפשים את הנקודה היהודית רק אצל ארז מדימונה..

הרה"ג רבי יחיאל פליסקין

ראש מכון 'שתולים' - לנוער מתמודד

לפני עשרים שנה, ביום הכיפורים שנת תש"ס, נגזר עלי לשהות כל יום הכיפורים בבית החולים הרסה עין כרם, לאחר שאחד מילדי לא חש בטוב. לא קל היה להיכנס לאוירה המיוחדת של יום הכיפורים בבית החולים, אולם השתדלתי לעשות מה שיכלתי. ודווקא במוצאי יום הכיפורים קרה משהו שריגש אותי מאד.

כאשר המתנתי לקבל 'טופס שחרור' מבית החולים, ישבה לא רחוק ממני אשה חילונית, שלא היתה לבושה בצניעות, ושמעתי אותה אומרת בטלפון שהיא עדיין לא שברה את הצום, מרוב מתח, משום שהיא מצפה לתשובה האם אמא שלה חולה במחלה ל"ע.

כמה מרגש הדבר, לראות אשה שנראית כל כך רחוקה מהיהדות, ובכל זאת היא צמנה ביום הכיפורים!

בראש השנה ויום הכיפורים מתגלה היופי הפנימי של עם ישראל. גם היהודים הרחוקים מגלים את החלק הטוב שבהם, בימים קדושים אלו.

כמבואר במדרש על הפסוק שחורה אני ונאווה (שיר השירים א, ה), שחורה כל ימות השנה, ונאווה ביום הכפורים ('לקוט שמעוני ס' תתקפב, ע"ש).

וביאר מרן הגרא"מ שך זצ"ל: הפסוק מגלה לן שעם ישראל בעצמותן ובמהותן הם נאווה, וקדושים וטהורים הם, אלא, ליכלוך חיצוני הוא שמנוול אותן, ולכן אפשר שיטהרו ויתרחצו מעוונותם וישבו לזהרם (הקדמה לאבי עזרי, ע"ש).

גם בקרב הנוער המתמודד, יש גילויים של אור בימים הנוראים. כמעט כולם צמים

ביום כיפור, רובם גם מתפללים הרבה או קצת בימים הנוראים, ויש אפילו כאלו שמקבלים על עצמם 'קבלות' לכבוד השנה החדשה. כמו אותם שני בחורים מתלמידי ישיבתנו, שקיבלו על עצמם בראש השנה שעבר, להניח תפילין כל יום ויום.

וכאשר שאלתי אותם אי-שם במהלך השנה, בשבת אחים גם יחד, מה שלום ה'קבלות' של ראש השנה, השיבו השנים כי הם שומרים על הקבלה שלהם בחירוף נפש, וגם רואים סיעתא דשמיא מיוחדת.

יום אחד, כך סיפרו, היינו בעיר מודיעין, ושמונו לב שהשקיעה מתקרבת, ותפילין עוד לא הנחנו... עשינו חשבון שעד שנגיע למודיעין עילית, כבר יהיה מאוחר מדי. ובכל זאת נעמדנו בתחנת האוטובוס, בתור השתדלות, כשאנו מלאי תפילה ותקווה. לפתע הגיע לתחנה אברך אחד, שהיה מוכר לנו קצת, ושאלנו אותו אם 'במקרה' יש לו תפילין. להפתעתנו הוא השיב כן! התברר, שהוא חזר כעת מחו"ל, והגיע ברכבת מנתב"ג למודיעין, וכעת הוא ממתין לאוטובוס ממודיעין לקרית ספר, ובתיק שלו יש תפילין! מיד הנחנו אותם בשמחה עצומה.

לשמע הדברים התרגשתי, וקראתי אל כל הבחורים: תראו איך הקב"ה אוהב אתכם, הנערים המתמודדים, ואיך הוא מעריך את הקבלות שלכם, כן, אתם, חשובים לו מאד מאד...

אבל יש כמה מחסומים שחוסמים אותנו מלהעריך את הטוב הזה.

הנה אחד מהם: יש כאלו שמאמינים ברעיון 'הנקודה היהודית' רק לגבי חילונים, כמו 'ארז מדימונה' שמניח תפילין או 'אורה מקרית שמונה' המדליקה נרות שבת, שזה בוודאי מראה על הנקודה היהודית שבהם, אבל לא לגבי נערים או נערות שנולדו בבית חרדי. כביכול אם הניצוץ היהודי לא הצליח למנוע את התדרדרותם, משמע שהוא לא קיים...

ולכן הבה נשגן לעצמנו את האמת הפשוטה, שהנקודה היהודית חיה ובווערת גם בקרב ילדינו המתמודדים, ואותם מצוות שהם כן מצליחים לקיים, הם ביטויים של אותה נקודה יהודית.

לפעמים הטוב והרע כל כך מעורבים זה בזה, שלא קל להבחין בטוב.

הכרתי בחור מתמודד, שלא היה שומר שבת, אך היה צם בכל הצומות, שאלתי אותו מה הפשט בזה, והשיב לי: פשוט מאד, שבת קשה לי לשמור, אבל צומות זה קל לי, אני פשוט לא אוכל וזהו.

באחת השנים, לאחר תשעה באב שחל במוצאי שבת, סיפר לי הבחור הזה כך: בשבת של ערב תשעה באב, הייתי בטבריה, ולקראת סוף השבת, נוכחתי לראות שאין לי שום אוכל לסעודה המפסקת. ובכן, קניתי בעיצומה של השבת שווארמה, ואכלתי את זה לסעודה המפסקת.

ומיד הוסיף ושאל אותי: "נכון אני משוגע שעשיתי את זה? חיללתי שבת בשביל תשעה באב?". אמרתי לו: "אתה לא משוגע, יש כאן גילוי נפלא של קדושה מהבשמה שלך".

שימו לב, לא אמרתי לך שהוא עשה מעשה נכון, אולם הראיתי לך את נקודת האור שהתגלתה מתוך המעשה.

הורים יקרים!

הרבה אור הולך להתגלות בימים נוראים הבעל"ט! הכינו עצמכם לראות את האור, לקבל אותו, ולשמוח בו, ונכתב ונחתם כולנו לשנה טובה ומתוקה.

תלמוד

מושג תלמודי אחד

סוכה בערב יום-כיפור?

הנה הרמב"ם בהלכות תשובה (פרק ג' הלכה ד') כתב: "... ומפני עניין זה נהגו כל בית ישראל להרבות בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצוות מראש השנה ועד יום הכיפורים יתר מכל השנה".

וזכרנו, שבשעתו, העליתי בדברי הרמב"ם מהלך נאה, ונקדים קמעא.

החתם סופר ואחרונים אחרים דנים האם ישנה מצווה בעצם עשיית הסוכה. שהרי בתורה לכאורה משמע שהמצווה היא "תשבו שבעת ימים" ולא העשייה עצמה, שמצטיירת כהכשר מצווה בלבד.

אולם כזכור, מובא בשם השאלות כי מהפסוק 'חג הסוכות תעשה לך', נלמד שישנה מצווה בעשיית הסוכה.

ובשעתו אף הבאנו שלכאורה יש בכך גרעין במחלוקת בית שמאי ובית הלל בגמרא (סוכה ט), (א) האם יש דין 'לשמה' בעצם עשיית הסוכה, והוא אשר אמרנו: שאם העשייה היא מצווה, הרי שיהיה בה דין 'לשמה', אולם אם היא רק הכשר, מה לי אם יכווין לשם סוכה ומה לי אם לא.

והנה מדברי הרמב"ם הללו, נראה היה שסבור כי ישנה מצווה בעשיית הסוכה! והוא לאחר דקדוק בלשונו, שכתב שנהוג לעסוק במצוות ובמעשים טובים.

ויש להבין באיזה "מצוות" דיבר הרמב"ם. שהרי אם מדובר בצדקה למשל - זה נכלל כבר ב"מעשים טובים", ואם מדובר במצוות הרגילות שהאדם מקיים בין-כך, אז מה יש לו להוסיף כיום, בימי התשובה. ויראה שלהרמב"ם ישנה מצווה בעשיית סוכה, והוא דיבר אפוא במצווה זו, שישנה יותר מכל יום רגיל. והוא מעניין.

ובשעתו, זכרנו, הצעתי זאת לפני מורי רבי הגאון רבי שמואל - יעקב בורנשטיין זצ"ל, והנהגו בראשו לאות הסכמה.

אולם, לפי שמעייין בהלכה בדברי הרמב"ם נראה בברור, שלא נקטנו כן. שהרי הרמב"ם כתב (סוף סימן תרכ"ד): "והמדקדקים מתחילים מיד במוצאי יום הכיפורים בעשיית הסוכה, כדי לצאת ממצווה אל מצווה". ברם, מעצם דברי הרמב"ם היה מקום לדייק שסבור שעשיית הסוכה בעצמה הינה מצווה, שהרי כתב: "אל מצווה", ואם אין כאן אלא הכשר - מדוע זו "מצווה"?

אנשי העשה

סיפור יהודי לשלחן שבת

ישמיענו: סלחתי..

הבה נשמע סיפור מופלא על מרן הגרא"מ שך זצ"ל ששמענו מייבדל לחיים הגאון רבי חזקיהו משקובסקי שסיפר מעשה הקשור לגיסו הגאון רבי אברהם-צבי טויב. המעשה נסוב על בן-תורה שבנו חלה, והאב והאם היו מרותקים למיטתו בבית החולים. כתוצאה מכך איבדה האם את מקור-פרנסתה והבית כולו התערער.

האב עשה את חשבון-נפשו, והגיע למסקנה שהצרות הללו הגיעו אליו כתוצאה מפגיעה שפגע פעם בכבודו של מרן ראשהישיבה הגרא"מ שך. התדפק האבא על דלת-ביתו של הגרא"צ

מה שאירע עכשיו היה בבחינת פלאי-פלאות; מרן, ברוב-ענוותו, ביקש אפוא מהרב טויב לנסח את נוסח-ההודעה שהוא חושב שתרגיע את האברך, 'ואני אחזור על הנוסח מילה במילה'... ישב הרב טויב וניסח את הדברים, ומרן זצ"ל חזר על כך מילה-במילה, ואמר שהוא סולח ומוחל בלב שלם וכו'. ואכן, האברך, בשומעו את הדברים, נרגע.

עברו כמה חודשים, והגיעו הימים שלפני פסח. מרן הגרא"מ שך יושב בביתו, ומבקש לקרוא אליו בדחיפות את הרב טויב. משהגיע, פונה אל יו מרן ואומר לו: אתה זוכר שהיית אצלי וסיפרת על אברך שפרנסתו נפגעה? - - -

הרב טויב נהגן לאות הסכמה, ואז אמר לו ראש הישיבה, מן הסתם אין לו עכשיו כסף לרכוש את צרכי הפסח. הכניס הגרא"מ את ידו לכיס ה'פראק' שלו, והוציא משם חבילה גדולה של שטרות, ואחר כך הושיט ידו לכיס השני ושלף גם משם כסף רב, ומסר לידי הרב טויב, והורה לו למסור את הכסף לאברך ההוא... וכל מילה נוספת - מיותרת.

(מקור: ביטאון 'קול ברמה' - ביטאון שכונת רמת-אלחנן, גיליון 346, בעריכת ידידנו, סופר הבית היהודי הרב משה-מיכאל צורן שליט"א)

טויב, שהיה אחד ממקורביו המובהקים של מרן זצ"ל, וביקש ממנו שייגש אל ראש הישיבה, יספר לו את הצרות החולפות על ראשו, ויאמר לו שהוא מתחרט בלב שלם על הפגיעה, ומבקש שימחל לו.

רבי אברהם-צבי ניסה להתווכח עם האב, ואמר שלדעתו בקשת-הסליחה תיפגם בצורה כזו, שהרי אם אתה פגעת בראש הישיבה, איזו דרך היא לשלוח אליו שליחים! אתה צריך בעצמך להיכנס אל הגרא"מ ולבקש את מחילתו! ראש הישיבה עוד עלול להתרגז, ולכעוס על כך שאתה שולח אותי, ואני חושש לעשות זאת. אבל האבא טען שהוא אינו מסוגל לעשות זאת, והפציר בפני הרב טויב שיעשה זאת עבורו.

בלית-ברירה עלה הגרא"צ טויב למעונו של ראש הישיבה, ומשמע מרן זצ"ל במה מדובר, ביטל את הכל במחי-יד, ואמר שהוא אינו זוכר כלל שהאברך ההוא פגע בו אי-פעם, ואם הדבר כן התרחש - הוא מוחל לו בלב שלם, 'אבל תגיד לו, הוסיף מרן, שלא אני הסיבה לצרות שפקדו אותו'. הרב טויב אמר לראש הישיבה שהנוסח הזה לא ישמח את האברך, כיון שהוא כן תולה בפגיעה זו את הסיבה לצרותיו.

רגילים לומר שהתפישה היא, שלהרגיע תינוק בוכה זה כמו 'כל נדר'. אנחנו תמיד אוהבים להשתמש ב'כמו'. וזה לא מדויק.

הרב יעקב לודמיר: אתה בטח מתכוון ל'רצוא ושוב'. עבודת היהודי יש לה כמה פנים. יש את הפנים של הרגעים הרוחניים, ויש את הפנים של ה'בין אדם לחבירו'. של העזרה הגשמית בבית, של הטיפול בילדים. זה לא אומר שלטפל בילד זה מעמד נחות. כל שעה ותפקידה שלה. מלכתחילה שבלכתחילה.

אבישי פרי: בהחלט.

וזה מזכיר דיבורים שדיברו רבות על האמא היהודייה. ביום-כיפור האם מטופלת בילדים והיא עסוקה בלחלק פקעלאך ב'נעילה' לילדיה הרכים. המהדרות מגיחות גם ל'מוסף'. והאם מרגישה חמצצה. אבל זו גישה לא נכונה.

הטיפול בילדים הוא לא 'כמו' תפילה. אדם צריך לעשות את תפקידו ולכל שעה יש תפקיד משלה. הרי כבר אמרו חז"ל: 'משורר ששיער - במיתה'.

שיחות לילה

שיח יהודי פורה בעבודת ה'

רבי ישראל סלנטר

והתינוק הבוכה

אבישי פרי: מי לא מכיר את הסיפור הנודע על מחולל תנועת המוסר רבי ישראל סלנטר. פעם בושש מלבוא בשעת התקדש היום הקדוש יום הכיפורים, עד שאף לאחר שעה ארוכה הגיע.

לפליאת תלמידיו הסביר בפשטות: "שמעתי עולל בוכה במר, אמו כנראה הלכה לתפילה, ואין אין שם על לב. נכנסתי להרגיעו".

אמא שתברח מהילדים ותשאיר אותם בוכים בגלל הרצון שלה לטפס לרקיע ביום-כיפור, חוטאת לתפקידה. הרוממות הזו הולכת לסטרא-אחרא. זה פשוט, אבל צריך לומר את זה.

הרב לודמיר: שמעתי לאחרונה על אברך שהיה ב'בידוד'. הוא שאל איך יוכל לקיים את עבודת ה'אלול' שהוא מקיים כל שנה בשעה שהוא מבודד ובלי הרבה תנאים נאותים להתעלות.

רב אחד אמר לו: "עבודת ה'אלול' שלך - עד כמה שזה נשמע אירוני" - היא להיות בבית ולא להכניס אחרים לחשש הידבקות. זה התפקיד שלך באלול תש"פ".

זה פשוט ומדהים כאחד.

אבישי פרי: איך אומר המפטיר ביום כיפור: "הלא פרוס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית...".

המשך בשבוע הבא

לתשומת-ליבכם! מהדורת הדפוס מצומצמת! ניתן לקבל את הגיליון למייל ללא תמורה

בשליחת דוא"ל לכתובת: abyisrael@gmail.com

מלווה מלכה

אקטואליה מזווית יהודית

"ככה נראה לי", ענה מיקי.

טוב, הבה נתחיל ללכת.

החלו הם עושים את דרכם, לכיוון בו הראה מיקי, שעות הלכו ברגל, עד שיוסי הרגיש שמשוהו כאן מאוד מוזר.. "אנו הולכים שעות ולא מתקדמים לשום מקום"..

"כבר מגיעים", אני עובד לפי המצפן..

פתח יוסי את המצפן שלו, וגילה את ההפך הגמור, מהליכה הממושכת שעשו שניהם עד עכשיו, צריך להתקדם בכלל מזרחית ממקום הימצאם, ושם נמצא הבסיס...

מיקי שכבר היה מאוד עייף אמר לחבירו: "אתה צודק, הטעות הייתה כולה שלי, נראה לי שממש טעיתי בניווט לפי המקום שאנו נמצאים, הבה נלך לפי דבריך".

וכך שינו שניהם את דרכם, ואחרי הליכה של כשלושת רבעי השעה, הגיעו עייפים וסחוטים אך מלאי מרץ מהמשימה שמילאה אותם במרץ רב..

את מושג שינוי המסלול אנו פוגשים בתשובה: אומרים אנו בסליחות לתעניות: "אך-אפים אתה ודרך תשובה לנו הורית". מדוע התשובה נקראת "דרך"??

הביאור הוא פשוט: דרך, היא תהליך של תשובה... לא ביום אחד ולא ביומיים, אלא בתהליך עצמי מדוקדק. כמו שאדם היוצא לדרכו, פעמים אם בארוכה אם בקצרה, בסופו של ענין יגיע ליעדו, אחרי מסלול ארוך ומייגע. העיקר לקבוע דרך וכיוון. ויעד. להבין שמשה של תש"פ הוא לא זה של תשפ"א.

משימת ניווט לפניך

הרב נהוראי-משה אלביליה

רב ביה"כ גבי"ע - קרית-גת

מיקי ויוסי היו חברים מאוד טובים, וגם שכנים מצוינים.

את בית הספר של השכונה עברו יחד, משם עלו יחד אל התיכון, וכשהגיע גיל הגיוס כל אחד מהם היה כיוון אחר לאיזה פלוגה בצבא הוא יתגייס, האם ל-669 או ל-8200 או בכלל הפרופיל שלו יתאים דווקא לצנחנים?

לבסוף, שניהם התגייסו יחד לצנחנים.

באחת ממשימותיהם, לפני כניסתם הרשמית, נלקחו הם למה שכולם היו קוראים "משימת הניווט".

מה זה אומר? שניהם היו נלקחים במטוס, עטופים ולבושים בכל הצידוד הנדרש, ובמצנח ההכרחי, והיו נזרקים לצניחה באמצע המדבר, עם מצפן לניווט, ומשם משימתם הייתה לנווט את דרכם חזרה אל עבר הבסיס...

כשנחתו שניהם על הקרקע, מנסים להתאושש קצת ממה שעבר עליהם מהצניחה, נעמד מיקי על רגליו, בניסיון לנתח את השטח בו הוא נמצא. "דרומית מכאן, זה הבסיס, לפי החושים שלי".

"מי אמר לך?" שאל יוסי.

וכשהיו שואלים אותי: למה אתה בוכה? הייתי מסביר: אני רואה אתכם אחי, עצם מעצמי, בשר מבשרי. כן, אחי, עצם מעצמי, בשר מבשרי. מדוע אני בוכה?

כי אתם לא עוזרים להקשיב. כמו אמא שרואה את ילדיה משחקים להם בפתח שדה-מוקשים, חיוך על פניהם ועיניהם מכוסות, והיא צורחת אליהם ובוכה מרה, והם אינם שומעים בגלל הזוכית העבה שחוצצת בינה לבינם.

כזה בכי.

אילו לא הייתי מתבייש, הייתי עומד בדיזנגוף ובוכה כזה בכי.

אחיי! החיים זה כמו חמש דקות לעומת הנצח. אחרי שבעים שנה יש תולעים וריקבון. אבל זה לא הסוף, אז עצרו רגע. עליכם לעשות חשבון קר: קיימות שתי אפשרויות: האחת - ייתכן שהדברים שהוא מדבר כאן, אינם אלא שטות.

אבל יש גם אפשרות אחרת:

ייתכן שהדברים אינם שטות, אלא אמת: יש בורא לעולם והוא, הבורא יתברך, נתן לעם ישראל את התורה. כל הידע מוצפן בתורה: העבר, הווה והעתיד. זה מדהים.

נסו לברר! יש חמש דקות.

בוכה בדיזנגוף

הרב יעקב קמחי - צייר

אילו הייתי יכול, הייתי הולך לרחוב דיזנגוף ועומד שם ובוכה.

והיו שואלים אותי, ילד למה אתה בוכה? כי הבכי היה בכי של ילד. ואני, זקני כבר מלבין והולך. אינני ילד. אבל הבכי היה אמיתי, כשל ילד.

אילו היה לי אומץ, הייתי הולך לרחוב דיזנגוף ועומד שם ובוכה. בוכה מרה. כזה בכי שהיו מרגישים שחורה לי משוהו מאוד מאוד, שמר לי.

עד כדי כך שלא אכפת לי איך אני נראה: אדם מבוגר שעומד באמצע המדרכה בדיזנגוף ובוכה כמו ילד.

והיו מרגישים שהבכי הזה הוא אמיתי. שהוא בא מבפנים. והייתי בוכה כך ימים. אילו הייתי מסוגל הייתי עומד שם, באמצע המדרכה, ובוכה, ימים.